

Жыве Беларусь!

БЕЛАРУС

Address: P. o. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

BIELARUS/Belarusan newspaper in Free World ISSN 1054-9455
Published by the Belarusian American Association, Inc.

№ 543 Красавік 2008 г.
Год выдання 58

Юбілейнае віншаваньне Старшыні Рады БНР Івонкі СУРВІМА

Дарагія суродзічы!

Вітаю Вас з вялікім Юбілеем у жыцці беларускага народу: дзевяностымі ўгодкамі абвешчання незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі.

Пасля стагоддзя жудаснай няволі і этнацыду, пасля чатырох гадоў голаду і мукаў, спрычненых чужой вайной на беларускай зямлі, народ наш знайшоў у сабе сілу і годнасць абвешчыць сьвету, што ён таксама хоча жыць вольным на гэтай зямлі, што ён таксама мае права быць гаспадаром у сваёй хаце.

ІІІ Устаўная Грамата БНР – ці Акт 25-га Сакавіка – найважнейшы дакумэнт у нашай сучаснай гісторыі. Вось першыя яго словы:

“Год таму назад народы Беларусі разам з народамі Расеі скінулі ярмо расейскага царызму, які найцяжэй прыціснуў быў Беларусь. Не пытаючыся народу, ён кінуў наш край у пажар вайны, якая чыста зруйнавала гарады і вёскі беларускія. Цяпер мы, Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, скідаем з роднага краю апошняе ярмо дзяржаўнай залежнасці, якое гвалтам накінулі расейскія цыры на наш вольны і незалежны край. Ад гэтага часу Беларускай Народнай Рэспубліка абвешчаецца незалежнаю і вольнаю дзяржавай. Самі народы Беларусі, у асабе Ўстаноўчага Сойму, пастаўляюць аб будучых звязях Беларусі”.

Нам усім ведама, дарагія суродзічы, што бяз Акту 25-га Сакавіка, без Беларускай Народнай Рэспублікі не было-б сёння беларускага народу на гэтай зямлі...

Беларуская Народная Рэспубліка ня ўспела аднак замацаваць новаабвешчаную дзяржаву. Хаця суседзі яе прызналі, нашым паслом у Вэрсале не ўдалося абараніць права беларускага народу на самавызначэнне. Ворагі нашыя былі мацнейшымі. І Беларусь у тых часах ня мела ў Вашынгтоне, Лёндане і Парыжы сяброў, якія любілі-б на яе карысьць, такіх якіх мелі Паллякі і Балты. Абвешчаныя Беларускай Народнай Рэспублікі змусіла аднак захопнікаў стварыць БССР. Рэшту гісторыі Вы ведаеце.

Савецкі перыяд нашай гісторыі я назвала-б перыядам вялікай хлусні. БССР была васалам дзяржавы, якой кіравалі адны з найбольш дзікіх злчынцаў у гісторыі чалавецтва. Дасюль ніхто не пабіў ліку – сто мільёнаў – ахвяраў камунізму.

Нішчыла Масква наш народ і адначасна пераконвала нашых паняволеных людзей, якія ня мелі доступу да праўды, што яна ёсць тым “братнім народам”, без апекі якога яны ня могуць абысьціся.

Рада БНР у міжчасе, хаця ў экзылі, прадаўжала змаганьне за незалежнасць. Яе прадстаўнікі ўва ўсім сьвечце былі тымі абаронцамі правоў беларускага народу, якіх ён ня меў у 1918-м годзе.

Пакрысе, нягледзячы на дзікую прапаганду супраць нас Масквы і яе тагачаснага васала – Менску, мы інфармавалі вольны сьвет пра паняволены народ, пра нашу гісторыю, нашу культуру, нашае права быць

гаспадарамі на сваёй зямлі.

Каб пра нас ведалі, мы стараліся, каб слова Беларусь гучала падчас усіх мерапрыемстваў, у якіх бралі ўдзел іншыя народы. Мы былі тым агеньчыкам, які даваў надзею на ажыццяўленьне ідэалаў, выказаных у Акце 25-га Сакавіка.

Сёння мы ведаем, што ідэалы гэтыя стануцца рэчаіснасцю, што наш народ зойме пачэснае месца між іншымі вольнымі народамі сьвету. Так як развалілася савецкая турма народаў, разваліцца і сённяшняя дыктатура, якая пануе ў Беларусі. Разваліцца, бо расьце новае пакаленьне Дашкевічаў, Фінкевічаў і Севярынцаў, якія жывуць верай у лепшую будучыню Беларусі і якія прыоймуць нашае змаганьне за ажыццяўленьне ідэалаў 25-га Сакавіка.

Беларускі народ зразумее, што няма будучыні бяз вольнай і незалежнай беларускай дзяржавы. Прыпомніць словы Кастуся Каліноўскага, які з-пад шыбеніцы папераджаў нас, што заживём мы спакойна і шчасліва, толькі калі маскалёў ня будзе над намі, і адмовіць права халуём на службе чужакоў вырашаць наш лёс.

Хаця я ўжо не маладая, веру, што пабачу яшчэ вольную і незалежную Беларусь, такую, якой яна сёння была-б, калі-б большавіцкія агрэсары не напалі на Беларускаю Народную Рэспубліку і не зьняможылі яе.

Адродзім наш цудоўны край. Народ наш пераможа страх і ўваскрэсьне, так як ўваскрэс Наш Госпад Ісус Хрыстос!

Дык памажы нам Божа! Жыве Беларусь!

Мітынг на Мангэттане

У суботу 22 сакавіка калія штаб-кватэры Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў на Мангэттане (Першая Авэню пры 43-й вуліцы) адбыўся мітынг і дэманстрацыя, ладжаная Нью-Ёрскім аддзелам Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання і Згуртаваньнем Беларускай Моладзі ў Амэрыцы ў знак салідарнасьці са змаганьнем супраць дыктатуры на Бацькаўшчыне і ў гонар 90-х угодкаў абвешчання незалежнасці Беларусі. Напачатку мітынга да пры-

сутных звярнуўся старшыня аддзелу БАЗА сп. Віталь Зайка, які распавёў пра мэты акцыі, даў агляд апошніх падзеяў у Беларусі ў сьвятле гістарычнай рэтраспэктывы, а таксама даў інфармацыю пра дзейнасьць БАЗА для тых, хто першы раз прыйшоў на такога кшталту мітынг. Была зачытаная Трэцяя Ўстаўная грамата, якая стала Актам 25 сакавіка 1918 году.

Затым перад прысутнымі выступілі актывісты Згуртаваньня Беларускай

Моладзі ў Амэрыцы сп. Мікола Цімашэнка і сп. Мікіта Агароднік, якія распавялі пра важнасьць Акту 25 сакавіка для сёнешняй моладзі, а таксама пазнаёмілі прысутных зь дзейнасьцю ЗБМА ў падтрымку вэтэранаў змаганьня за вольную Беларусь.

На ветры луналі белчырвона-белыя сьцягі. Мітынгоўцы трымалі плякаты “Мы хочам вольнай незалежнай Беларусі”, “Спыніць дыктатуру Лукашэнка ў Беларусі”, “Беларусь мае два няшчасці – Лукашэнка і Чарнобыль”, “Свабоду ўсім палітычным зьняволеным” ды іншыя.

Потым прысутныя на мітынгу сталі выгукаць лёзунгі па-ангельску і па-беларуску “Жыве Беларусь!”, “Далоў дыктатуру!” “Беларусь — ТАК! Лукашэнка — НЕ!” Гучэлі беларускія сьпевы: нацыянальны гімн “Мы выйдзем шчыльнымі радамі”, “Пагоня”, “Магутны Божа”.

У мітынгу ўзялі ўдзел больш за 40 чалавек зь Нью-Ёрку, Нью-Джэрзі, Мэрыленду, Канэктыкуту ды іншых штатаў.

Віталь ЗАЙКА

Пікеты ў Бэльгіі

27 і ў пятніцу 28 сакавіка беларусы Бэльгіі ладзілі пікеты насупраць будынка амбасады Беларусі ў Брусэлі. Як паведамлі арганізатары зь Беларуска-Эўрапейскага Задзіночання (БЭЗ), акцыя адбылася з дазволу бэльгійскай паліцыі, “якая з паразуменьнем паставілася да праблемы ў Беларусі”.

Удзельнікі акцыі намагаліся перадаць ў амбасаду пэтыцыю з пратэстам супраць гвалту падчас разгону мірнай дэманстрацыі ў Менску 25 сакавіка, а таксама патрабаваньне неадкладнага вызваленьня ўсіх затрыманых у Дзень Волі.

“Які-б дыктатарскі рэжым ня быў, калі-б ён быў беларускі, дык ніколі-б не ўчыніў-бы такіх зьверстваў у дачыненні да свайго народу. А для акупантаў вельмі важна, каб беларусы забыліся на слова Незалежнасьць. Таму ў гадавіну абвешчэньня Беларускай Народнай Рэспублікай і адбылося зьбіцьцё і арышты людзей, якія хочуць жыць у вольнай Беларусі! – заявіў старшыня БЭЗ Зьміцер Піменаў.

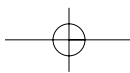
Паліцыя дазволіла пікеты да таго часу, пакуль супрацоўнікі амбасады ня прымуць пэтыцыю.

Канада заклапочаная

Міністар замежных спраў Канады Максім Бэрньне зрабіў 28 сакавіка заяву адносна сытуацыі ў Беларусі. Ён адзначыў, што Канада заклапочаная зьбіцьцём і арыштамі беларускіх дэманстрантаў, якія адзначалі Дзень волі. “Мы асуджаем гэтыя дзеянні, якія зьяўляюцца чарговым нападам на грамадзянскую супольнасьць, уключна зь няўрадавымі арганізацыямі і незалежнымі СМІ”, – заявіў міністар Бэрньне.

“Канада заклікае беларускія ўлады паважаць права на свабоду мірных сходаў і свабоду слова. Канада таксама звяртаецца да беларускіх уладаў неадкладна спыніць абмежаваньні для незалежных СМІ і вызваліць тэрмінова ўсіх тых, хто быў затрыманым”, – гаворыцца ў заяве кіраўніка канадзкага МЗС.

Радые Свабода

90-я ўгодкі БНР у беларускіх асяродках ЗША

Вашынгтон

25 сакавіка беларуская дэлегацыя, якая складалася з сяброў Беларуска-Амерыканскага Задзіночання і Згуртавання Беларускай Моладзі ў Амерыцы з ваколіц Вашынгтону, Нью-Ёрку, Нью-Джэрзі і Дэлаўэру, правяла гэты дзень у сталіцы ЗША. Падзяліўшыся на чатыры групы, дэлегацыя адведала каля сарака офісаў кангрэсменаў і сэнатараў.

На спатканьнях яны распавядалі пра сытуацыю ў Беларусі і заклікалі да падтрымкі чарговага Акту ў падтрымку дэмакратыі ў Беларусі і падтрымкі замежнага вяртання на Беларусь, асабліва новага спадарожнікавага тэлебачання каналу Белсат. Сярод дакументаў, якія пакідалі амерыканскім законодаўцаў, была адмысловая раскладка Рады БНР, падсумаваньне ключавых беларускіх пытанняў, часопіс "Belarusian Review" ды іншыя.

У канцы дня дэлегацыя адведала Помнік ахвярам камунізму, які знаходзіцца ў цэнтры Вашынгтону, недалёка ад Капітолія. Да помніка быў ускладзены вянок з белых і

чырвоных кветак з надпісам на стужцы "Тым, хто пацярпелі, каб Беларусь магла быць свабодная". З кароткаю прамоваю там выступіў др. Вітаўт Кіпель, сям'я якога непасрэдна пацярпела ад савецкай улады. Прывіталі прысутных старшы-

ня Мэмарыяльнага фонду ахвярам камунізму др. Лі Эдвардс і прадстаўнікі іншых этнічных групаў.

Сам Дзень незалежнасці вашынгтонскія беларусы адзначылі 28-га сакавіка ў сяброўскай атмасфэры ў мясцовай рэстарачы.

Беларуская дэлегацыя ля Помніка ахвярам камунізму.

Кліўленд

У нядзелю 30-га сакавіка пасля Багаслужбы ў царкве Жыровіцкай Божай маці ў цэнтры "Полацк" ля Кліўленду быў адпраўлены ўрачысты малебен з нагоды 90-х угодкаў абвешчання незалежнасці БНР.

Пасля супольнага абеду старшыня аддзелу БАЗА Пол Васілеўскі прачытаў праклямацыю ад губэрна-

тара штату Агаё і шэраг пісьмовых прывітаньняў, сярод іх прывітаньне ад першага амбасадара ЗША ў Беларусі Дэйвіда Шўорца, які таксама зьяўляецца закладчыкам Цэнтру беларускіх дасьледаваньняў (CBS) у штаце Канзас. Прывітаньне ад Старшыні Рады БНР прачытаў др. Сяргей Раманюк, заступнік старшыні аддзелу БАЗА, ад сэнатара Вайновіча прачытаў ягоны прадстаўнік прысутны на імпрэзе. А

кандыдат мясцовай акругі ў Кангрэс ад Рэспубліканскай партыі Джым Тракас сказаў аб падабенстве вызвольнага руху грэкаў зь беларускім. Грэкі таксама адзначаюць свой Дзень незалежнасці 25 сакавіка.

Асноўную прамову прачытаў Старшыня Галоўнай Управы БАЗА Вячка Станкевіч. Тэма прамовы складалася з трох частак: гістарычныя падзеі, адмоўная роля страху ў грамадзтве і погляд у будучыню.

Чыкага

Беларусы Чыкага ўрачыста адзначалі 90-годзьдзе абвешчання незалежнасці БНР у нядзелю 22 сакавіка ў Беларускай праваслаўнай царкве сьв. Георгія.

У гасьціннай залі на першым паверсе сабраліся людзі, якія прыехалі ў ЗША ў самыя розныя часы, людзі рознага ўзросту і самых розных веравызнаньняў. Іх аб'ядноўвала вера ў магчымасьць сапраўднай незалежнасці беларускай дзяржавы і дэмакратычных прынцыпаў жыцьця на роднай зямлі.

Сваю духоўную службу ў гэты дзень настаяцель царквы а. Павал Фалкоўскі завяршыў малебнам за беларускі народ, у канцы якога прагучаў славу "Магутны Божа" ў бліскучым, пранікнённым выкананьні сьпевакоў царкоўнага хору.

З уступным прывітальным словам звярнулася да прысутных са-

Выступае Алена Бальцэвіч.

кратар парафіяльнай управы царквы Алена Бальцэвіч. Яна зачытала віншаваньні, якія прыйшлі ад розных дзяржаўных і адміністрацыйных установаў, у тым ліку і ад Старшыні Рады БНР Івонкі Сурвіллы.

Пра значэньне сьвята 25 Сакавіка сказаў у сваім выступе Юрась Цыпурка. Ён зрабіў сваеасаблівы гістарычны экскурс у глыбіню стагодзьдзяў, акцэнтуючы ўвагу на

этапах станавленьня беларусаў як нацыі са сваёй арыгінальнай гісторыяй, духоўнасьцю, мовай і культурай, падкрэсліўшы гістарычную выніковасьць і непазьбежнасьць абвешчання незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі.

Сваімі ўражаньнямі ад нядаўняй паездкі ў Беларусь падзяліўся былы прафэсар філялёгіі, вядомы дасьледчык-літаратуразнаўца і публіцыст Цімох Ліякумовіч. Ён-жа пазнаёміў прысутных са сваімі перакладамі на расейскую мову некаторых вершаў вядомых беларускіх паэтаў. Паэтычную скіраванасьць імпрэзы працягнула Аліна Ёўман, якая выдатна прачытала сугучныя сьвяту вершы Ў. Караткевіча і іншых паэтаў. А Юсіф Кацман, кіраўнік Беларускага зямляцтва ў чыкагаўскім аб'яднаньні "Землякі", прачытаў свой верш, прысьвечаны роднай Беларусі і лёсам тых, хто вымушаны быў пакінуць яе.

Ванкарэм НІКІФАРОВІЧ

"Скажы "не" саюзу двух дыктатараў – Пуціна і Лукашэнка!"

Пасля дэманстрацыі адбыліся сьвяточныя імпрэзы да 90-х угодкаў БНР. У грамадзкай залі сабору сьв. К. Тураўскага ў Брукліне Беларускаму Музею адкрыў новую мастацкую выставу, у якой прадстаўленыя працы 32 мастакоў зь Беларусі, у тым ліку Аляксея Марачкіна, Аляся Шатэрніка, Генадзя Драздова, Уладзімера Новака, Аляксандра Грыгор'ева, Рыгора Батальёнка, Міколы Купавы, Юліі Шатэрнік.

Адбыўся прагляд кінастужкі Антона Цялежнікава "Беларускі пасьляваенны антысавецкі супраціў: 1944 – 1959 гг" і відэазапісу выступу Данчыка ў Менску.

У канцы ўдзельнікі імпрэзы напісалі таксама беларускую дыктоўку.

Апрача гэтага ў гэты дзень зьбіралі ахвяраваньні на ўсталяваньне мэмарыяльнай дошкі на былой амбасадзе БНР у Таліне. Дошку гэтую вырабіў скульптар і мастак Алякс Шатэрнік.

Паводле belmov.org

Нью-Брансўік

У Нью-Брансўіку, штат Нью-Джэрзі, 30 сакавіка адбылося ўрачыстае сьвяткаваньне 90-х угодкаў абвешчання незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, ладжае сумесна аддзеламі БАЗА Нью-Ёрку і Нью-Джэрзі.

Сьвяткаваньне адкрыў "гаспадар" імпрэзы, старшыня аддзелу БАЗА ў Нью-Джэрзі Юрка Азарка. Прагучаў гімн Злучаных Штатаў у выкананьні спчн. Вольгі Казак.

Сп. Юрка Азарка, спчн. Таццяна Кулакевіч і сп. Ілья Куніцкі зачыталі праклямацыю ад губэрнатараў Нью-Ёрку і Нью-Джэрзі і ад мэра г. Нью-Ёрку, дасланыя БАЗА. Затым Ганна Грышкевіч, Крыстафэр Азарка і Лена Грышкевіч прачыталі Першую, Другую і Трэцюю Ўстаўныя граматы БНР.

Затым да прысутных з прывітаньнем звярнулася Старшыня Рады БНР Івонка Сурвілла. Яна коратка спынілася на гісторыі стварэньня БНР, адзначыла, што менавіта стварэньне БНР змусіла бальшавікоў стварыць БССР, якая потым стала незалежнай Рэспублікай Беларусь. Савецкі пэрыяд быў часам вялікай хлусьні пра БНР, і, на жаль, замоўчваньне і хлусьня працягваюцца і сёньня, але народ павінен і будзе ведаць праўду. Гэтак, як развалілася савецкая турма народаў, разваліцца і дыктатура, якая пануе ў Беларусі. Спн. Сурвілла распавяла аб працы Рады БНР па кансалідацыі беларускіх нацыянальных сілаў і заклікала падтрымаць гэтыя намаганьні, інфармаваць пра існаваньне і дзейнасьць Рады БНР.

Потым з прывітальнымі словамі да прысутных звярнуліся старшыні аддзелаў БАЗА ў Нью-Ёрку і Нью-Джэрзі Юрка Азарка і Віталь Зайка.

Пасля сьвяточнага банкету ўрачыстасьць прадоўжылася. Былі прачытаны прывітаньні ад прэзыдэнта ЗША Джорджа Буша, сэнатара Фрэнка Лаўтэнбэрга, кангрэсмена Фрэнка Палонэ, Старшыні Галоўнай Управы БАЗА Вячка Станкевіча (прачытала спн. Алла Орс-Романо), прывітаньні ад БАП(Н)Ц ды іншых асобаў ды ўстановаў.

З рэфератам "90 год Акту 25 Сакавіка 1918 году і абвешчаньне незалежнасці Беларусі" перад прысутнымі выступіў старшыня БННіМу др. Вітаўт Кіпель. Ён адзначыў важнасьць Акту 25 Сакавіка і абвешчання незалежнасці Беларусі, як найважнейшай падзеі ў найноўшай беларускай гісторыі, і падкрэсліў неабходнасьць ажыццяўленьня ідэалаў гэтага Акту. Др. Кіпель спыніўся на ўласных успамінах пра 65 год сьвяткаваньняў 25 Сакавіка.

Сп. Кіпель адзначыў, што мы не заўсёды здаем сабе справу, наколькі істотным было гэтае шмат у чым сымбалічнае абвешчаньне незалежнасці Беларусі. Акт 25 Сакавіка запачаткаваў новую пару нацыянальнага руху і дасюль зьяўляецца арыенцірам, эталёнам дзяржаўнасьці.

Затым сп. Мікола Цімашэнка прачытаў рэзалюцыю ўрачыстага сходу. Прагучаў рэлігійны гімн "Магутны Божа".

Ала Кузьміцкая і Нона Азарка паказваюць Данілу Кузьміцкаму беларускія вырабы.

Потым адбыўся ўрачысты канцэрт, у якім выступілі Валіяна Пархоменка, Алякс Казак, Вольга Казак, паэт і бард Сяргук Сокалаў-Воюш, віртуоз-баяніст з Канады Алякс Савасьцяня. В. Казак выступіла зь песнямі на сваю музыку і словы. Цудоўна прачытала беларускія вершы наймалодшая ўдзельніца канцэрту Паўлінка Падлеская.

Закрылася сьвяткаваньне беларускім нацыянальным гімнам "Мы выйдзем шчыльнымі радамі". Затым усе ўдзельнікі сабраліся на сцэне для агульнага фатаздымка.

Вялі імпрэзу сп. Юрка Азарка і спчн. Гражына Залеўская. Падзяка за арганізацыю належыцца спн. Але Кузьміцкай-Шчэцька і Юрку Азарку, Людзе Бакуновіч, Алле Орс-Романо, Валеру Дворніку.

Віталь ЗАЙКА

Нью-Ёрк

У нядзелю, 23 сакавіка, актывісты Беларускага Маладзёвага Руху правялі ў Нью-Ёрку дэманстрацыю каля будынку ААН, у якой узялі удзел каля 15 чалавек. Дэманстранты трымалі бел-чырвона-белыя сьцягі й плякаты ў падтрымку "Маладога фронту", а таксама плякаты з надпісамі "Свабоду палітвязьням!", "Расея, рукі прэч ад Беларусі!", "Няма месца для расейскіх G8!",

Весткі й Паведамленьні

Нью-Ёрскага аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня
Viestki j Paviedamlenni

Belarusan American Association, Inc.

✉ 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N.Y. 11432 Сусьветнае сеціва: www.baza-belarus.org № 4 (507)

Ад Галоўнай Управы БАЗА

Асноўнай падзеяй месяца было адзначэньне 90-х угодкаў абвешчання незалежнасьці БНР. Сябры Галоўнай Управы, разам зь іншымі сябрамі арганізацыі бралі ўдзел у ладжаньні сьвяточных імпрэзаў і акцыяў у Нью-Ёрку 22-га і 23-га сакавіка, у Чыкага 23-га сакавіка, у Вашынгтоне 25-га і 28-га сакавіка і ў Нью-Брансўіку і Кліўлендзе 30-га сакавіка.

Да БАЗА штомесяц далучаюцца новыя сябры. У адных аддзелах, асабліва ў Нью-Ёрку, адбываецца гэта інтэнсіўна, а ў іншых радзей. Дзеля таго, каб урэгуляваць прыём новых сяброў, Галоўная Управа праводзіць цяпер абмеркаваньне практычнай і каардынаванай працэдур прыняцьця новых сяброў. Разглядаецца праект сяброўскіх карткаў.

У справе заснаваньня новых структураў БАЗА або аднаўленьня раней існаваўшых на чарзе наступныя гарады й рэгіёны, дзе цяпер пасяляюцца беларусы: **Бостан/Новая Англія і Філядэльфія/Пэнсільванія**. З практычнага пункту гледжаньня, дзеля таго каб заснаваць новую суполку альбо аддзел БАЗА патрэбна дапамога мясцовых ключавых людзей. Калі гэтыя зацікаўленыя зьвернуцца ў Галоўную Управа, справа заснаваньня структуры БАЗА пачнецца з адпаведнай дапамогай.

АСЯПРОДКІ. У **Кліўлендзе** агульны выбарчы сход аддзелу БАЗА ў Агаё прайшоў 30-га сакавіка. У новую ўправу аддзелу, які цяпер налічвае 28 сяброў, былі выбраны наступныя асобы: др. **Сяргей Раманюк** – старшыня, Сяргей Харытонаў, Сьвятлана Белая, Вольга Кабяка. У рэвізійную камісію аддзелу абраныя: Кастусь Маталыцкі, Гена Радзюк, Алесь Кабяка.

Адрасы Галоўнай Управы БАЗА:

Belarusan American Association
P. O. Box 1347, Highland Ave.
NJ 08904

e-mail: baza.hq@hotmail.com

Наступны сход

нью-ёрскага аддзелу БАЗА адбудзецца
13 красавіка 2008 году

ў **Фундацыі імя Крэчэўскага** па адрасу:

166-34 Gothic Drive, Jamaica, NY 11432

Даяезд цягніком падземкі **F** да прыпынку
169th St.; адтуль прайсьці 2 блёкі ўверх да
скрываўваньня **167-й вул. і Готык Драйв.**
Пачатак сходу а 1:00 папаўдні.

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел дасылайце на адрас:

Belarusan American Association
P. O. Box 230249,
Brooklyn, NY 11223

Чэкі выпісвайце на
Belarusan American Association.

Наведвайце інтэрнэт-старонку **Згуртаваньня Беларускай Моладзі ў Амэрыцы**
www.zbma.net

Апэратыўная інфармацыя аб падзеях у
дзяспары.

Сакавіцкі сход аддзелу БАЗА

У **Фундацыі імя П. Крэчэўскага** ў Кўінсе 9 сакавіка прайшоў чарговы сакавіцкі сход Нью-Ёрскага аддзелу БАЗА. Напачатку сходу, як звычайна, старшыня аддзелу Віталь Зайка азнаёміў прысутных з падзеямі ў Беларусі за апошні месяц. Ён узагадаў: затрыманьне 30 актывістаў “Маладога Фронту” і абвінавачаньні 6 сябрам маладзёвых арганізацыяў за ўдзел у акцыі прадпрымальнікаў 10 студзеня. Закрануў ён таксама тэму беларуска-амэрыканскіх адносінаў, у тым ліку ўвядзеньне амэрыканскіх санкцыяў супраць “Белнафтахіму” і вострая рэакцыя рэжыму Лукашэнкі на гэта з адкліканьнем беларускага амбасадара і патрабаваньнем пра выезд зь Менску амэрыканскага амбасадара. Паведамлена пра падзеі вакол сьмерці жонкі апазыцыйнага дзеяча Казуліна, які быў на некалькі дзён выпушчаны з турмы на пахаваньне, пра адкрыцьцё з Менску прадстаўніцтва Эўракамісіі — выканаўчага органу Эўразьвязу.

Затым з гутаркай пра дзень 25 сакавіка 1918 году выступіла сябар Рады БНР спн. Ганна Сурмач. Яна адзначыла, што сьвяткаваньне Дня Незалежнасьці Беларусі мусіць быць спалучанае зь ведамі пра тое, што менавіта мы сьвяткуем. Нягледзячы на размовы, што, маўляў, БНР стваралі рамантыкі, сёньня мы маем рэальны практычны вынік дзейнасьці заснавальнікаў БНР, маем незалежную беларускую дзяржаву. І хоць шмат чаго ў гэтай сёнешняй дзяржаве супярэчыць ідэалам Акту 25 Сакавіка, але справа, запачаткованая гэтым Актам, шлях да сапраўднай беларускай дзяржаўнасьці працягваецца. Усім вядома, што стварэньне бальшавікамі ССРБ і наступнае існаваньне БССР, узыяднаньне Заходняй і Ўсходняй Беларусі, узнікненьне Рэспублікі Беларусь — гэта зьвоньні аднаго ланцугу, этапы аднаго шляху, які быў бы немагчымы без стварэньня Беларускай Народнай Рэспублікі 90 год таму назад. У сьвеце існуе каля 5 тысяч этнасаў, і з іх толькі каля 200 маюць свае незалежныя краіны. 300 нацыяў сёньня змагаюцца за незалежнасьць, напрыклад курды, каталёнцы, баскі й г. д. Беларусь-жа сёньня незалежная краіна, і нават у сёнешніх складаных умовах гэтая незалежнасьць ёсьць зарукай таго, што Беларусь мае лепшую будучыню.

Затым перад прысутнымі выступіў старшыня Беларускага Народнага Фронту сп. Зянон Пазыняк. Ён даў аналіз падзеяў у Беларусі й распавёў пра тое, што трэба ведаць, каб мець трывалы пазыцыі й не памыліцца ў сваіх высновах. Першае, гэта трэба памятаць, што Лукашэнка ніколі і ні пры якіх абставінах не павернецца рэальна

тварам да беларускасьці й да Эўропы. Вызваліўшы адных палітвязьняў, будзе арыштоўваць іншых. Прычынаў для арыштаў і судоў доўга не шукаюць — прыпісваюць “нецэнзурную лаянку” і падобны абсурд. Асноўная палітыка рэжыму — вынішчыць асновы беларускай нацыі, дзяржаўнасьці, пракласьці дарогу ў Беларусь для расейскага капіталу. Тое, што Лукашэнка імітуе абарону пазыцыяў Беларусі перад Расеяй насамрэч ёсьць тактычны крок, прыём з тым, каб выгандляваць найлепшыя ўмовы для сябе асабіста, бо яму напляваць на беларускі народ і ягоную будучыню, як бы гучна ня кляўся ён у адваротным. У цяперашняй разборцы мафіёзных клянаў у Расеі наверх быў выпхнуты Мядзьведзеў, але ягоная пастава і ягоная асоба наўрад-ці значаць нейкія зьмены ў палітыцы Расеі, у палітыцы карпаратыўнай дыктатуры КГБ, якая кіруе там усім. Зьвяртае на сябе ўвагу падрыхтоўка рэпрэсіўнага правапісу для беларускай мовы, які рыхтуе рэжым. Творцы й рэцэнзенты яго невядомыя, аднак гэта будзе закон, якім, нібы дубінай, рэжым спадзяецца дабіць беларускую мову і культуру. Гэта накітталт заканадаўчай забароны беларускай мовы, гэта дыскрымінацыйны закон. Цяжка прыдумаць большае парушэньне правоў чалавека, аднак гэта чамусьці не трапляе пад увагу функцыянераў Эўразьвязу кшталту Б. Фэрэры-Вальднэра.

Сьледаем за культурніцкай катастрофай рэжым плянуе катастрофу атамную. Ён узьяўся гуляць з атамнай энэргетыкай, нягледзячы на тое, што тая ў тэхналягічна разьвітых краінах лічыцца ўчарашнім днём. У Эўропе новыя АЭС не будуцца з 1980-х, і цяпер за атамна ганяюцца толькі краіны ўсходу, якія прагнуць атамнай зброі. На атамных ілюзіях Лукашэнкі спрабуе згуляць магутная мафія Міжнароднай Агенцыі Атамнай Энэргіі (МАГАТЭ), а таксама расейскія вытворцы рэактараў. Для Беларусі АЭС гэта цяжка камень на шыю, да праблемаў Чарнобылю дададуцца праблемы атамнай бяспекі, падтрыманьня станцыяў, утылізацыі радыёактыўных атпадаў. Расея прапануе свае практыкі і спэцыялістаў, рэактары, свой уран. Калі ёй удалася збудаваць АЭС у Беларусі, яна літаральна возьме Беларусь за горла, уся наша энэргетыка будзе ў расейскіх руках. Таму ўжо цяпер Расея ультыматывуна заяўляе, каб у атамных плянах Беларусі фігуравалі толькі расейскія практыкі, фірмы і г. д. Паказальна, што пра гэта прагаварыўся “палітоля” Суздальцаў, на самой справе звычайны расейскі шпіён, які быў “спалены” і дэпартаваны зь Беларусі, а цяпер

займаецца “паліталёгіяй і аналітыкай”. Падобным чынам тут у Нью-Ёрку Чудзін-Васілеўскі, што вывучыў беларускую мову і круціўся ў беларускіх арганізацыях, пасья “згарэў”, і наўзамен яму далі пасаду ў ААН, публікуе бруд у інтэрнэце.

Палітыка, якую цяпер праводзіць рэжым Лукашэнкі — гэта палітыка цемры. Рэжым ня проста зачыняе школы, руйнуе літаратуру, гісторыю. Сатрапы рэжыму — гэта людзі з фобіямі, усё беларукае для іх — аб’ект зьнявагі, нянавісьці.

Аднак ёсьць пазытыўныя моманты, і галоўнае — моладзь не з рэжымам. Нядаўна ў Таліне прайшла сустрэча беларускай моладзі, былі прадстаўнікі з Амэрыкі, і зь Беларусі, з арганізацыяў “Вока”, “З Шлях”, “Бунт”. Уплывы ёсьць розныя, але яны могуць змагацца. Мусім быць толькі разам, бо калі пачынаюцца закатоты, спрэчкі па дробязях — мы ня выстаім. Старэйшае пакаленьне — вычарпанае, няма новых людзей. А ў моладзі неабмежаваны патэнцыял, і хутка за ёй будзе ўся будучыня.

Затым адбылася прэзэнтацыя кнігі Рыгора Барадзіліна “Ксты”, ладжаная пад кіраўніцтвам спн. Валі Якімовіч. Напачатку прэзэнтацыі спн. В. Якімовіч распавяла пра жыцьцёвы і творчы шлях Рыгора Барадзіліна, вялікага паэта і вялікага патрыёта Беларусі. Ягоная кніга “Ксты” — гэта твор чыстай духовасьці, які і папярэдня ягоная кніга, “Эвангелье ад Маці”. Разам з тым у вершы Р. Барадзіліна ўплятаюцца і гісторыя, і фальклёр, і жартоўныя матывы. Спн. В. Якімовіч распавяла пра сваё знаёмства з паэтам. Перш, яна не была зь ім асабіста знаёмая, але была знаёмая з ягонай творчасцю. Даведзеныя, што ў паэта пагоршылася здароўе, і што ён трапіў у рэанімацыю — пераслала яму празь Міхася Скоблуну шышываную ўласнымі рукамі кашулю. Празь нейкі час адбылася тэлефонная размова, у якой паэт падзякаваў за клопат і ўвагу, і працяў тут-жа прыйшоўшы з сэрца верш у падзяку. А летась адбылася і цёплая шчырая сустрэча, падчас якой паэт падпісаў спн. Якімовіч сваю кнігу, чытаў свае вершы, перадаваў прывітаньні для землякоў у Амэрыцы.

Падчас прэзэнтацыі кнігі “Ксты” гучэлі вершы Рыгора Барадзіліна з гэтай кнігі, якія чыталі спн. Валя Якімовіч, сп. Мікола Цімашэнка, і счн. Наталья Брылеўская. Прэзэнтацыя была з энтузіязмам сустрагана ўдзячнымі слухачамі. Прысутныя сабралі пэўную суму грошай на выданьне наступнай кнігі Рыгора Барадзіліна.

Віталь ЗАЙКА

Аўстралія і іміграцыя

Заканчэнне з папярэдняга нумару

Некалькі парад для тых, хто думае прыехаць у Аўстралію турыстам і потым застацца тут жыць. Амаль 6 000 000 турыстаў наведваюць толькі штат Паўднёвай Аўстраліі ў год, уключаючы сюды і наведвальнікаў з іншых штатаў. Ці магчыма “праскочыць” сярод іх і атрымаць жыхарства? Гэта рабіць усё цяжэй. Але людзі спрабуюць. Напрыклад на працягу 2005-2006 гадоў з Грэцыі ў Аўстралію прыляцелі па падрабленым пашпартам 15 іракаў. За кожны пашпарт яны плацілі па 20 000 эўра. Спартовыя спаборніцтва таксама дадаюць да гэтых лічбаў імяны шукаючых “прытулку” спартоўцаў з бедных краін. Але што калі вы, напрыклад, паляціце на нейкую навуковую канферэнцыю? Ці вы будзіце мець шанас застацца жыць у Аўстраліі?

Я ведаю некалькі асобаў, хто змоглі гэта зрабіць, але кошт даволі вялікі. І справа ня толькі ў колькасці грошай. Уявіце сабе, што некалькі гадоў жыцця вы павінны будзеце правесці на вакзале. Менавіта чакаючы цягніка. Няведаючы, аднак, у які бок ён пойдзе. Так вы і будзеце жыць, чакаючы на рашэнне вашага лёсу. Напрыклад, калі вы зможаце, ступішы на аўстралійскую зямлю, падаць на працягу двух тыдняў заяву на атрыманне палітычнага прытулку ад дыктатуры ў Беларусі, то месяцы праз тры дэпартамент іміграцыі прышлі вам адмову. Такія адмовы атрымліваюць 99% заяўнікаў. Потым вы напішыце ў суд (ці як тут завуць першы ўзровень разгляду іміграцыйных спраў – трыбунал) з просьбай перагляду гэтай дзяржаўнай пастановы. Пастанова гэтага трыбуналу вышэйшая за ўказ міністра іміграцыі. Напрыклад гэты трыбунал-суд з 1993 да 2006 перакрэсліў пастановы іміграцыйнага дэпартаменту аб дэпартацыі 7885 уцекачоў і дазволіў ім тут жыць. Але на ягонае рашэнне трэба чакаць. Калі даўжэй, калі хутчэй, але год пройдзе. Вам трэба падумаць – дзе вы будзіце жыць? Што вы будзіце есці? Карацей кажучы, паўстае пытанне – ці вы маеце 10-20 тыс., каб хоць неяк перажыць гэты першы і найбольш нэрвовы перыяд вашага жыцця ў Аўстраліі. І што найбольш важна – ці вы маеце дастаткова цярэпня, каб усё ня пакінуць і не паехаць назад да сям’і? Я так пішу, бо ведаю тых, хто паехаў назад у Беларусь. Ну і як апошні крок, пасля атрымання адмоўнага рашэння з трыбуналу вы пададзіце на пе-

рагляд сваёй справы ў Вышэйшы Суд Аўстраліі. Суд – гэта грошы. Асабліва ў Аўстраліі. Адвакаты тут даволі дарагія. Але ці гэты, апошні суд вам дапаможа? Як мы бачылі з сытуацыяй з двума малдаванамі – не. Але рашэнне прыймаць толькі вам. Лепш, вядома, рабіць гэта з алоўкам у руках і як найшырэйшай інфармацыяй. Лепш пралічыць, што магчыма і што не, а не сядзець ў самалёт з адной надзеяй у руках.

Некалькі слоў для тых, хто амаль атрымаў дазвол на ўезд у Аўстралію. Як кажуць – засталася толькі скокнуць у самалёт. Калі гэтыя людзі будуць мець жаданне атрымаць аўстралійскае грамадзянства (а наколькі я бачу выхадцы з былога СССР робяць гэта амаль заўсёды), то ім будзе цікава ведаць пра адроджаны аўстралійскім урадам экзамен. Ужо недастаткова паклаўшы руку на Біблію паўтарыць за мікрафонам словы аўстралійскай прысягі. Гэтага мала. Так, вам патрэбна будзе здаць спецыяльны экзамен і толькі потым вы атрымаеце аўстралійскае грамадзянства.

У сярэдзіне 2006 году ў аўстралійскай прэсе з’явіліся артыкулы¹⁷, у якіх пачалі абмяркоўваць новы экзамен на прыняццё аўстралійскага грамадзянства. У пачатку 2007 году прадстаўнік аднаго з адэляйдзкіх універсітэтаў назваў гэты экзамен новым дзяржаўным інструментам пазбаўляючым вялікую колькасць людзей магчымасці іміграваць у Аўстралію і прызначым нацыянальным інтэрэсам краіны. Навукоўцы бачаць у гэтым тэсце амаль прымусовае падпарадкаванне магчымых імігрантаў у адзначаныя ўрадам погляды на асіміляцыю ў Аўстраліі і кажуць, што адданасць сваёй краіне пражывання не павінна праходзіць праз экзамен на веданне прынцыпаў дызайну нацыянальнага сыягу ці назваў галоўных гарадоў. У дадатак, гэст паграбуе добрае веданне ангельскай мовы, што часта адкідае менш адукаваных людзей. Прафэсар пытаецца аўстралійцаў – а ці вы самі зможаце здаць гэты экзамен паспяхова? Ці вы самі добра ведаеце гісторыю, сымбалі, каштоўнасці і грамадскую сыстэму ў Аўстраліі? Ці вы самі ведаеце, што нацыянальнымі каменям Аўстраліі зьяўляецца апал? Ці вы памятаеце з нацыянальнага гімну трэцюю частку, пасля першай і другой? Ці з якога году абарыгены атрымалі права голасу? Мэды таксама не стаяць убаку ад гэтай тэмы і робяць свае даследванні. Адна з галоўных адэляйдзкіх газет задала

12.10.2007 некалькім студэнтам наступнае пытанне: калі аўстралійскія жаўнеры бралі ўдзел у бітве ля Галіпалі? Толькі адзін з чатырох ведаў, што яна адбылася ў 1-ю сусветную вайну. Іншыя-ж думалі, што ў 2-ю сусветную.

Сярод іншых пытанняў у адзначаным экзамене будуць і наступныя: калі святкуецца аўстралійскі нацыянальны дзень? Хто быў першым прам’ер-міністрам Аўстраліі? Калі была створаная федэрацыя? Што значаць такія словы, як АН-ЗАК, диггер і баттлер. Чаму ў Аўстраліі тры ўрады: федэральны, штатны і муніцыпальны? Да слова, 47% аўстралійцаў ня ведаюць, што краіна мае сваю пісаную канстытуцыю, ня ведаюць таксама, што Аўстралія, у адрозненні ад ЗША, ня мае прынятага закону аб правах чалавека (трэба заўважыць, што ў Аўстраліі паступова набірае моц рух за прыняццё так званага Статуту Правоў, нешта падобнае да такога-ж статуту ў Новай Зеландыі і Акту Правоў Чалавека ў Англіі).

Асноўная ідэя экзамену накіраваная на тлумачэнне новым імігрантаў базавага каштоўнасцяў Аўстраліі: павага значнасці, вольнасці і годнасці кожнага жыхара, адсутнасць абмяжаванняў на вольнасць слова (за выключэннем публічных абраз і іншых недарэчнасцяў), свабода веравызнання, асацыяцыяў, роўнасць мужчын і жанчын, як і роўнасць усіх перад законам і магчымасцямі, падтрымка парламентарнай дэмакратыі і аўстралійскага закону, талерантнасць і мірнасць. Асабліва цікава вядзецца на тлумачэнне адсутнасці ў Аўстраліі любых формаў рэлігійнага пераследу з адначасовай адсутнасцю афіцыйных рэлігійных законаў, аднолькава-прымусовых для ўсіх грамадзян краіны.

Для тых, хто добра ня ведае ангельскую мову і ня зможа здаць экзамен будучы арганізаваны 400-гадзінны курс, а калі і пасья іх асоба будзе мець цяжкасці з разуменнем пытанняў экзамену, то ёй дапамогуць прачытаць пытанні і магчымыя адказы. Кожны жадаючы здаць экзамен атрымае спецыяльную брашуру, у якой будзе знаходзіцца шмат інфармацыі, сярод якой можна знайсці найбольшую колькасць адказаў. Тэст будзе цягнуцца паўгадзіны ці трохі больш і будзе патрабаваць адказаў на 20 пытанняў, якія будуць выбраныя з 200 магчымых. Экзамен будзе ўключаць нават пытанні аб арганізацыі сыстэмы аховы здароўя і транспарту. Экзамен можна будзе спрабаваць здаваць шмат разоў, плячы толькі пасья паспяховай здачы 240 долараў (у 2007).

Тым ня менш, гэты тэст не дазволіць атрымаць грамадзянства, а зь ім і шмат правоў такім імігрантам, як мусульмане, якія ня могуць чытаць і пісаць па-англійску і адкрыта ганьбяць Аўстралію, яе жыхароў і культуру. Хто ня здаў экзамен, ня змогуць атрымаць пашпарт, фінансавую дапамогу ад дзяржавы, магчымасці атрымаць сталую працу ў дзяржаўных установах. Так аўтаматычнае раней атрыманне аўстралійскага грамадзянства ператвараецца ў прывілей для асобных імігрантаў, тых, каго аўстралійскія палітыкі жадаюць бачыць у сваёй краіне. Але гэта ня значыць, што Аўстралія адкіне ўбок тых, каму пагражае шмат ад кіраўнікоў паліцэйскага рэжыму на сваёй бацькаўшчыне. Тут, аднак, трэба заўважыць, што ўцекачы ад магчымай гібелі ці доўгагадзёвай вязні не павінны думаць, што іх словам нехта будзе верыць. Аўстралійскія бюракраты навучыліся вельмі добра разьбірацца ў фальшывых заявах імігрантаў, асабліва, калі тыя выстаўлялі сябе прадстаўнікамі неіснуючых палітычных партыяў ці антыдзяржаўных арганізацый. Уцекачам на судзе патрэбна будзе падаць пацьверджаныя сваю дзейнасць дакументы, артыкулы з газет, фатаздымкі ўдзелу ў антыдзяржаўных дэманстрацыях, медыцынскія пасьведчанні аб катаваньнях у паліцыі-міліцыі і г. д. Без усяго гэтага вам ніхто ня будзе верыць.

Паступовы заняпад беларускага арганізаванага жыцця ў Аўстраліі сьведчыць аб усё меншых магчымасцях з боку беларускіх арганізацый зрабіць фінансавую і іншую дапамогу бежанцам ад дыктатуры ў Беларусі. Дапамогу, якая рабілася яшчэ некалькі год таму назад даволі шырока. Тым ня менш зацкаўленым на эміграцыю ў Аўстралію асобам можна знайсці трохі інфармацыі на сайце Беларускага Гістарычнага Згуртавання ў Аўстраліі, як і зрабіць дадатковыя пошукі на англамоўных сайтах аўстралійскага дэпартаменту іміграцыі. Ключ для паспяховай іміграцыі ў Аўстралію сёння зьяўляецца розным для розных людзей. Для бізнэсмэнаў – гэта грошы, для прафэсійных людзей – гэта веды і добрае валоданне ангельскай мовай, для прадстаўнікоў палітычнай апазыцыі, якім пагражае небяспека – гэта добрае дакументальнае пацьверджанне пагрозы іхняму жыццю ў Беларусі.

Віктар КАВАЛЕЎСКИ, Аўстралія

¹⁷ “Four years to be tru blue”. The Advertiser, 18 September, 2006. “Tough new citizenship test”. The Advertiser, 15 September, 2006.

Новыя кнігі

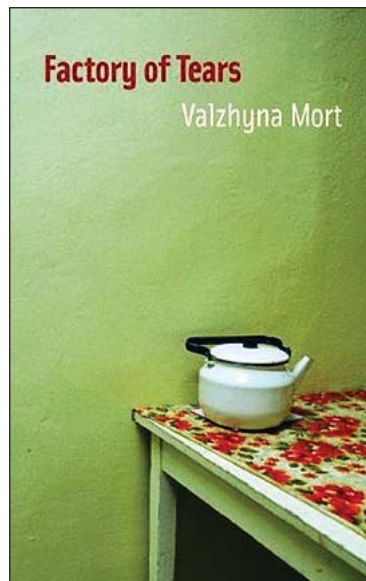
“Фабрыка сьлёз”

У выдавецтве “Copper Canyon Press” у красавіку выходзіць на дзвух мовах, беларускай і ангельскай, кніга “Фабрыка сьлёз” беларускай паэткі Вальжыны Морт. Ангельскі пераклад зроблены ў супрацоўніцтве з амерыканскім паэтам ляўрэатам Пульцэраўскай прэміі Франзам Райтам (Franz Wright). Ягоная апошняя кніга была “God’s Silence” (“Кнопі”).

Вальжына Морт нарадзілася ў Менску. У 2005 годзе ў Менску ў яе вышла першая кніжка “Я Тоненькая Як Твае Вейкі” (“Логвінаў”). У 2007 годзе выйшла кніжка калтавага польскага паэта Рафаэля Ваячка “Мёртвы Сэзон” у яе беларускім перакладзе. У 2004 годзе Вальжына атрымала міжнародную літаратурную ўзнагароду “Крышталь Вілініцы”, у 2005-м была ляўрэатам “Gaude Polonia”, у 2006-м – writer-in-residence ў Literarisches Colloquium у Бэрліне. “Фабрыка Сьлёз” выйшла найперш на швэдзкай мове ў Швецыі летам 2007 году ў перакладзе Томаса Нюдаля (Thomas Nydahl).

Кніжку “Фабрыка Сьлёз” можна набыць праз сайт www.coppercanyonpress.org, таксама праз www.amazon.com, а таксама шмат у якіх кнігарнях па замове.

Ліст ў рэдакцыю

Паважаная Рэдакцыя “Беларуса”!

У беларускім замежным друку апошнім часам з’явілася некалькі нэкралёгаў нашага знанага дзеяча й пісьменьніка сьв. пам. Кастуся Акулы. У нэкралёгах дапушчаныя прыкрыя памылкі-недакладнасці, якія неабходна выправіць:

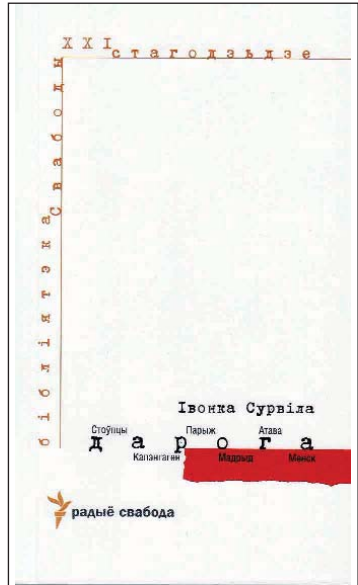
1. Кастусь Акула ня мог быць у Корпусе гэн. Андэрса ў час бойкі пад Монтэ-Касына ў Італіі (травень 1944 г.), бо ў гэты час ён быў у Менску курсантам Беларускае Афіцэрскае Школы.

2. У Італіі К. Акула мог быць жаўнерам Другога Польскага корпусу, камандзірам якога быў гэн. Андэрс. Корпус знаходзіўся пад агульным камандваньнем брытыйскай арміі, а пасья вайны мог быць у Polish Resettlement Corps, а не ў “брытыіскім войску”.

3 пашанаю М. ШВЭДЗЮК

НОВЫЯ КНІГІ

Івонка Сурвіла. Дарога. Стоўпы — Капэнгаген — Парыж — Мадрыд — Атава — Менск. Радые Свабодная Эўропа / Радые Свабода, 2008. — 144 с. — (Бібліятэка Свабоды. XXI стагодзьдзе).

Тэкст мэмуараў невялікі і рыхтаваўся для радыёпраекту “жывыя ўспаміны”, але пазней ператварыўся у друкаванае выданне. Гэтая акалічнасьць выразна адчуваецца пры чытаньні — узьнікае пачуцьцё сапраўднага вуснага расповеду з характэрнымі паўтарамі, незавершанасьцю вобразаў. Як пад шырокімі мазкамі пэндзля памяці аўтарка выяўляе перад чытачамі жыцьцё сваіх бацькоў у Беларусі, нягоды ўцёкаў 1944 г., цяжкія абставіны побыту ў Даніі, уладкаваньне і навучаньне ў Францыі, жыцьцё з каханым чалавекам і працу над радыёперадачамі ў Гішпаніі, перезд у Канаду і дзейнасьць на карысьць беларушчыны ў этнакультурнай радзе, канадзкім БНІМе ды Фондзе дапамогі ахвярам Чарнобылю, наведваньне Беларусі ў 1992 г. Ва ўсім выразная аўтарская прысутнасьць, перажываньні, уражаньні.

Успаміны І. Сурвілы ў нечым падобныя да мэмуараў Р. Жук-Грышкевіч, М. Ганько, В. Грыцук. Тут таксама падзеі сямейнага жыцьця падаюцца на фоне падзеяў жыцьця беларускіх асяродкаў на эміграцыі. Як і іншыя аўтаркі, І. Сурвілла ад першых старонак выступае тут найперш як дачка, жонка, маці і факусе ўвагу на прыватным, сямейным. Цікава, што нягледзячы на даволі частыя згадкі пра цяжкія эміграцыйнага жыцьця, няспыныя матэрыяльныя праблемы, якія мелі сем’я Шыманцоў і Сурвіллаў у Эўропе, тэкст пакідае сьветлае ўражаньне.

У беларускай эміграцыйнай літаратуры можна вызначыць у якасьці адмысловага жанру і аб’екту для дасьледаваньняў жаночыя ўспаміны. Апошнім часам яны ўжо каторы раз зьяўляцца ў друку. Эмігранткі-беларускі з сваеасаблівай жаночай эмацыйнасьцю распавядаюць пра лёс свой і сваіх сем’яў на чужыне. Апошнія з шэрагу такіх успамінаў пачылі сьвет у сэр’і “Бібліятэка Свабоды. XXI ст.” і належаць старшыні Рады БНР Івонцы Сурвілла.

Дарогі Івонкі Сурвіллы

Разам з тым успаміны спэцыфічныя, бо чым бліжэй аповед набліжаецца да сучаснасьці, тым выразней аўтарка-жанчына саступае месца аўтарцы-палітыку, Старшыні Рады БНР. Распавядаецца пра “варожыя сілы — вонкавыя і ўнутраныя — на нашым шляху да волі і дабрабыту”, паступова ўзмацняецца прамоўны тон, месцамі выразна адчуваецца, што аўтарка выступае ўжо ня толькі ад сябе асабіста, але ад імя Рады БНР ды ўсяе эміграцыі.

Безумоўна, успаміны маюць грамадзкую значнасьць — гэта першыя мэмуары, напісаныя Старшынём Рады БНР. Але істотней зразумець вартасьць тэксту для дасьледнікаў і аматараў эміграцыйнай мінуўшчыны. Нягледзячы на прыватнасьць і эмацыйнасьць, часам фрагмэнтнасьць і павярхоўнасьць апове-

даў, яны надзвычай цікавыя самой геаграфіяй падзеяў. Бо амаль не захавалася сьведчаньняў пра беларускае жыцьцё ў паваеннай Даніі, вельмі мала можна было знайсці звесткаў пра беларускае жыцьцё ў Францыі, пра беларускія радыёперадачы ў Мадрыдзе. Так, аповед Івонкі Сурвіллы нельга назваць абагульняльным, сыстэматычным, дэтальным. Тут толькі асобнымі згадкамі прысутнічае беларуская эміграцыйная грамада, у выглядзе нейкіх асобаў, месцаў, падзеяў, знакавых для самой аўтаркі і яе сям’і. І разам з тым, тут узгадваюцца ўнікальныя падрабязнасьці побыту на чужыне, што немагчыма адшукаць у іншых крыніцах. Прыкладам, у кнізе ўпершыню вызначаецца своеасаблівае геаграфія “беларускіх месцаў” у Парыжы. Наагул французскі пэрыяд жыцьця аўтаркі прадстаўлены ва ўспамінах ці не найцікавей. Парыж тут выразна паўстае перад чытачом прадстаўлены вачыма студэнткі-беларускі, што слухала лекцыі ў перапоўненых аўдыторыях Сарбонь, чытала кнігі, сядзячы ў парыскіх парках, дыскутавала з сябрамі ў кавярнях. Французскі аповед Івонкі Сурвіллы часам набывае характар турыстычнага гіда-даведніка з рэкамендацыямі найцікавейшых месцаў, вартых наведваньня ў сталіцы Францыі.

Успаміны І. Сурвілы, разам з тым, пакідаюць даволі шмат пытанняў, правакуюць да пошукаў адказаў. Прыкладам, было-б цікава даведацца пра тое, хто

яшчэ зь беларусаў апынуўся ў паваеннай Даніі, і як яны кантактавалі міжсобку, чым жыла і наколькі вялікая была беларуская грамада ў Францыі, і дзе, апроч Парыжу, сяліліся беларусы і г. д. Аўтарка тактычна ня згадвае ўнутрыбеларускія праблемы эміграцыйнага жыцьця, палітычныя і рэлігійныя закалоты, што падзялілі грамады. Наогул характар аповеду і яго змест “працуюць” на замацаваньне своеасаблівага міту пра выключную нацыянальную сьведамасьць беларускай паваеннай эміграцыі, ледзь ня ўсе прадстаўнікі якой, здаецца, жылі адной толькі беларускай справай. Нажаль, рэальнае жыцьцё не было такім адназначным, і сьведамых энтузіястаў-беларусаў, з асяродзьдзя якіх, што праўда, паходзіць Івонка Сурвілла, было няшмат, адзінкі сярод тысячаў эмігрантаў з нашых земляў. Аднак сам досьвед гэтых адзінак безумоўна цікавы і значны.

Варта адзначыць, што кніга ілюстраваная ўнікальнымі фатаздымкамі з сямейных архіваў, раней непублікаванымі. Крыху не стае тэксту мэмуараў камэнтараў, каб падзеі й асобы, згаданыя ў кнізе, сталі больш зразумелыя шэрагоўнаму чытачу.

Трэба спадзявацца, што гэтыя ўспаміны Івонкі Сурвіллы ня будуць апошнімі, і што яны справакуюць новую цікавасьць да вывучэньня беларускага жыцьця на чужыне і пошуку адказаў на ўсё новыя і новыя пытаньні.

Наталья ГАРДЗІЕНКА

12 красавіка ад 4 да 5.30 папаўдні ў Вашынгтоне ў бібліятэцы на Capitol Hill (330 7th Street, NE)

ВАЛЬЖЫНА МОРТ

будзе чытаць вершы з сваёй новай кнігі “Фабрыка сьлёз”.

Пасьля чытаньня паэтка адкажа на пытаньні слухачоў. Каб атрымаць падрабязнейшую інфармацыю аб гэтай сустрэчы, зьвяртайцеся на baza.dc@gmail.com

ХРЫСТОС САПРАЎДЫ ЎВАСКРОС!

Дарагія сябры! Сёньня ўсякае стварэньне радуецца і весяліцца, бо ХРЫСТОС УВАСКРОС і пекла перамог. Хрыстова ўваскрэсьце прынесла кожнаму чалавеку надзею на тое, што калі паверыць у Хрыста, дык пасьля сьмерці ўваскрэсьце і будзе жыць зь Ім вечно.

Віншuem Вас зь Вялікднём!

Сям’я ВАКУЛІЧ

Выказваем шчырую падзяку ўсім асобам і арганізацыям, якія даслалі ў рэдакцыю сьвяточныя віншаваньні з нагоды 25 Сакавіка.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД “БЕЛАРУСА” АХВЯРАВАЛІ:

- A. Кіпель 240
- C. Будкевіч 100
- A. Мерляк 100
- M. і B. Сьнежка 100
- H. Касьцюк 50
- B. і B. Рамук 50
- M. і T. Белямук 45
- I. Бакланава 30
- H. Брылеўская 30
- A. Бяляўскі 30
- Ж. Наумчык 30
- П. Новікаў 30
- A. Шынкароў 30
- B. Яскевіч 30

Ахвяраваньні, сабраныя на імпрэзе ў Нью-Брасўіку:

- A. Кажан 100
- K. Романо 100
- Л. Кажан 50
- A. Міцкевіч 50
- Л. Стагановіч 25
- B. Запруднік 20
- K. Мірановіч 20
- C. і C. Пятровіч 20
- A. Шукелойць 20
- Ю. Андрусышын 10
- K. Верабей 10
- Ю. Касьцюкевіч 10
- Уладзька Юры 10
- A. Кузьміцкі 5

Усім шчыры дзякуй!

Замаяўляйце беларускія кнігі, музычныя запісы, паштоўкі, календары й маркі БНР у інтэрнэт-краме газэты “БЕЛАРУС” www.e-krama.com

Шаноўныя падпісчыкі “Беларуса” **Віктар Казлоўскі, Анатоль Грошаў і Вольга Палюткевіч**, калі ласка, паведаміце рэдакцыі вашыя дакладныя паштовыя адрасы. Дасланыя вам газэты вяртаюцца.

Газэта “БЕЛАРУС” бясплатна надрукуе кароткія прыватныя паведамленьні й аб’явы некамэрцыйнага характару, віншаваньні, запрашэньні, спачуваньні ды інш. Наконт разьмяшчэньня рэкламы кантактуйце рэдакцыю.

Прыватныя абвешчкі
Прадаецца ў выдатным стане мікрааўтобус **Chrysler Town & Country**, 2005 г., прабег 99 000 міль. Кошт \$7800.
Тэлефануйце (516) 359-0164.

БЕЛАРУС

Газэта Беларусі ў Вольным Сьвеце

Выдае штотысячна: **Беларуска-Амерыканскае Задзіночаньне**
Сусьветнае сеціва: baza-belarus.org

Падпіска \$30 на год.
Чэкі выпісвайце на **BIELARUS**

BIELARUS

Belarusian Newspaper in the Free World

Published monthly by **Belarusian American Ass’n, Inc.**

Subscription \$30 yearly
Make checks payable to **BIELARUS**

Рэдагуе калегія.

Адказны рэдактар **Марат КЛАКОЦКІ**

Падпіска **Сяргей ТРЫГУБОВІЧ**

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам ці ініцыяламі, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.
Перадрук дазваляецца толькі пры ўмове зазначэньня крыніцы.

© **BIELARUS**, 2008

Адрас для допісаў і кантактаў:

BIELARUS
P.O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

E-mail: hazetabelarus@att.net

Сусьветнае сеціва: www.bielarus.org

ISSN 1054-9455

Адказнасьць за змест рэкламы нясе рэкламадаўца.